

„Висшето изкуство на учителя е да събужда радост в творческия израз и знания“

Айнщайн

Комуникативна компетентност на учениците по Български език и литература – преход 4. – 5. клас

**Методическа разработка на интегрирана открита практика
(4. и 5. клас)**

Март 2021 – 2022 учебна година

ОУ „Панайот Волов“, гр. Пловдив

I.Тема: Фолклорни празници

II. Форма на урока: празник

III. Вид на урока: за нови знания

IV. Методическа цел: Обучение, базирано на компетентности с фокус върху разнообразни урочни дейности, които помагат на ученика да се ориентира в нови задачи и ситуации за овладяване на практически умения и усвояване на знания, приложими при изпълнение на дейности в областта на образованието и социалния живот.

V. Педагогическа цел (според ДОС):

Област на компетентност	Знания, умения, отношения	
	4. клас	5. клас
Литературни компетентности	Илюстрира с примери от текста отговора си по поставени въпроси, свързан със съдържанието на изучавано фолклорно произведение.	
	Изразява емоционално-оценъчно отношение към прочетено фолклорно произведение.	

	Доказва, че е разбрал смисъла на прочетеното чрез изразително четене на художествени текст.	Разбира смисъла на непознат текст при четене с определена комуникативна задача.
1. Литературни и фолклорни текстове	Съотнася заглавие/ празник към конкретен епизод/ текст.	Разпознава видове текст; Може да определя темата, ключовите думи в текста.
2. Особености на художествения текст	Открива описания на външен вид на предмет, празник в художествен текст.	Възприема, осмисля и обработва информация от описателен текст.
3. Читателска култура	Рецитира стихотворения от български автори.	
Езикови компетентности	Разпознава частите на речта, открива ги в художествен текст, употребява ги правилно в речта си, пише ги правилно; съгласува съществително - прилагателно име.	Осмисля думата като единство от речниково и граматично значение. Разпознава частите на речта, открива ги в художествен текст, употребява ги правилно в речта си, пише ги правилно, правят словосъчетание съществително-прилагателно име.
Комуникативноречева компетентност	Извлича информация за езикови и литературни факти от различни текстове.	

VI. Мотивационни задачи: *Какво ще почувстват учениците? От какво ще се заинтересуват? Кое ще ги мотивира?*

1. Учене чрез правене.
2. Празнично настроение и значимост на случването.
3. Различна учебна подкрепяща среда; различни взаимоотношения, определени от ролите и възрастта.
4. Заявяване на себе си чрез публична изява.
5. Удовлетвореност и оцененост.
6. Усещане за можене.
7. Естетическа емоционалност.
8. Качествата: отговорност, общителност, толерантност, желание за научаване на нови неща, самостоятелно и с помощта на други да намира и прилага необходимата информация, умение за работа в екип.

VII. Когнитивни задачи: *Какво ще разберат учениците? Върху какво ще се замислят? Какво ще осмислят?*

1. Да се запознаят учениците с фолклорните празници Лазаровден, Цветница, Великден и някои традиции и обичаи, свързани с тях.

2. Да се научат да възприемат непознат литературен текст и да извличат информация от него, свързана с литературни, езикови и комуникативни компетентности.
3. Да възприемат и чувстват посланията на фолклорен текст на тема „Празници“.

VIII. Поведенчески задачи: *Какви навици ще затвърдят? Какви умения ще придобият? Какви способности ще засилят?*

1. Да развиват навици за художествено-творческа дейност, креативно мислене и образно въображение.
2. Да формират навици за словесна творческа изява на празник.
3. Да разширят културния мироглед и формират навици за естетическо възприятие на чувства, слово, поведение и околна среда.

IX. Очаквани резултати:

1. Учениците да говорят и пишат книжовно, да четат и слушат с разбиране, да общуват резултатно.
2. Затвърдени знания за езиковите и речевите единици: съществително име, прилагателно име, глагол, словосъчетание, изречение, текст.
3. Усъвършенствани умения за четене, възприемане и интерпретация на кратки по обем и достъпни като съдържание произведения в литературата и фолклора.
4. Обогатени знания, умения и отношения, свързани с нравствени и естетически ценности.
5. Развитие на личностните качества, познавателните интереси и творческите способности на четвъртокласниците и петокласниците.

X. Подходи, методи, похвати, средства: дейностен подход, педагогическо сътрудничество, диференциран подход, репродуктивен и творчески подход, асоциативен подход, лингвистичен подход, метод на сравнението, технология на изборно четене, технология на верижно четене, технология на сътрудничество и взаимодействие, групова работа, работа в екип, самоконтрол, беседа, работа с текст, демонстрация, практическа дейност; учене в и чрез опита.

XI. Междупредметни и вътрешнопредметни връзки: постигат се чрез синхронно усвояване на различни аспекти на едно и също учебно съдържание по един учебен предмет в два различни класа: преход 4. – 5. клас чрез открояване на функционални вътрешнопредметни връзки между учебен материал. Урокът осъществява и една от съществените характеристики на стандартите – тяхната измеримост и постижимост. Като се поставят задачи с ясни качествени и количествени параметри, знанията, уменията и отношенията могат да се наблюдават, измерват и оценяват.

XII. Видове дейности: подготвена и неподготвена устна реч, четене, писане, рецистиране, изобразителна дейност, пеене, оценка на работата, попълване на анкета, попълване на таблица.

XIII. Нагледни средства и дидактични материали: презентация, видеозапис, аудиозапис, работни листове (Приложение №1), реквизит: яйца, боя, народни носии, предмети от етнографски музей и др.), помощни материали: азбука с номерация на буквите, цвете с настроения, цветя със стихове.

XIV. Предварителна подготовка

- 1. На учителя:** проектиране на съдържанието на темата; изготвяне на план-конспект; изготвяне на нагледни материали и дидактични средства, работни листове по БЕЛ – Приложение 1, подготовка на залата, реквизит.
- 2. На учениците:** наизустяване на стихове, изучаване на песен.

XV. План на урока: учениците имат работни листове

XVI. Ход на урока

- 1. Организационен момент:** музикален фон (народна песен „Лаленце се люлее“ – аудио); поздрав, проверка на готовността за часа, раздаване на работни листове, разпределяне на групи.

- 2. Първа учебна ситуация - за емоционална настройка (слайд №13)**

Учител 4. клас: Днес тази уютна сцена се превърна във фолклорен литературен музей и посреща своите гости: вас, учениците от 4. и 5. клас и Вас – учители и родители.

Учител 5. клас: Здравейте момичета и момчета! Радвам се да ви видя, днес ще работим заедно. Надявам се да сте в добро настроение.

Учител 4. клас: От раждането сме заобиколени от празници. Национални празници, лични и семейни празници; годишнини от приятни събития, юбилеи, срещи. Но има едни празници, които ни завладяват със своята красота и символика – празниците от миналото. Мисля, че вече се досещате, че урокът ще е насочен към празниците и традициите, свързани с българския фолклор.

Учител 5. клас: Кога сте в най-добро настроение? Кога семейството е заедно? Кога сме около трапезата заедно със своите близки и роднини?

Преполагаме отговор: на празниците

- 3. Мотивиране и поставяне на темата (слайд №14)**

Учител 4. клас: Днес за всички нас е празник, защото сме заедно като едно голямо семейство.

Учител 5. клас: Заедно ще се забавляваме, ще играем, ще учим, за да знаем и можем.

Учител 4. клас: (слайд №15)

- Какви празници обичате най-много в семейството си?
- Вашите приятели са ви подготвили изненада. Слушайте внимателно, за да отговорите на въпросите:
 - Кой сезон е описан в стиховете?
 - Какво се случва през този сезон? Кои думи изразяват това? (Кои думи показват/разкриват това?)

Ученик 4. клас: Литна пролет хубавица,
като малка волна птица,
през ливади и поляни,
през горички разлюлени.

Ученик 4. клас: И навред, където мина,
стана пролетна градина,
цъфнаха цветя чудесни,
потоците запяха песни.

Учителят 4. клас повтаря въпросите. (слайд № 16)

Учителят 4. клас коментира и оценява отговорите.

4. Учебни ситуации за разкриване на учебното съдържание (слайд №17)

Учител 5. клас: Днес ще се запознаете с най-красивите пролетни празници от българския фолклор.

Учител 5. клас: Момичета, защо сте така облечени? Какво е това на главите ви?

Ученик 5. клас: Изпрати ме мама
лазарка да ходя,
с китчица на чело,
да съм първа в село,

Ученик 5. клас: С новата премяна,
да съм все засмяна,
да пея за всички
големи, мънички.

Учител 5. клас: Решете ребуса, за да разберете кой е празникът. Давам старт на съревнованието между двете групи за най-бърз отговор. Разпределете си цифрите, за да откриете по-бързо съответната буква.

Задача 1. Решете ребуса. Кой е празникът? (слайд №18)

12	1	8	1	17	15	3	5	6	14

12	1	8	1	17	15	3	5	6	14
Л	а	з	а	р	о	в	д	е	н

Учителят 5. клас коментира и оценява.

Учител 4. клас: Ученици, вече казахме, че сме във фолклорен литературен музей. Предстои да прочетете текст, от който ще научите повече за Лазаровден.

Задача 2. Прочетете текста. Отговорете на въпросите. (слайд №19)

Въпроси към 4. клас:

- Какъв празник е Лазаровден?
- Празник на какво е?
- Кога се празнува?

Въпроси към 5. клас:

- Кой са участниците в празника?
- Как ги наричат?

- Какво правят?
- Как избират песента?

Ученици четат текста (верижно четене). (слайд №19)

Лазаровден е много красив фолклорен празник. Това е празник на пролетта и младостта. Той се празнува една седмица преди Великден. Малките моми, пременени, накичени с пролетни цветя, тръгват още от сутринта из селото. Викали им „лазара”, „лазарка”, „малката лазарка”.

Лазарките обикаляли домовете и пеели обикновено по една песен, според желанието на домакините, според това, дали има мома в тази къща малко дете, ерген...

Всеки въпрос се прочита от ученик, като дава отговор.

Учителите коментират и оценяват.

Задача 3. (Слайд №20)

4. клас: Открийте и подчертайте три съществителни имена в текста.

5. клас: Открийте и подчертайте три прилагателни имена в текста.

Проверка:

- представители на 1. и 2. група четат съществителните имена;
- представители на 1. и 2. група четат прилагателните имена.

Ученици от съответните групи допълват.

Учителите коментират и оценяват.

Учител 5. клас поставя задача 4. (група 1 и 2, екипна работа): Направете две словосъчетания от съществителни и прилагателни имена. Запишете ги. (слайд №21)

Учител 5. клас коментира и оценява.

Учител 5. клас: Научихте какъв празник е Лазаровден, покажете знания и умения за частите на речта, с които е представен празникът.

Учител 4. клас: А кой е празникът след Лазаровден, ще разберете, ако слушате внимателно стихчето. (слайд №22)

Ученик 4. клас: Цветница е утре,
светът ни отворете,
между синьо цвете,
китка да увием.

И венци зелени,
за момци, ергени.

Учител 4. клас: Познахте ли кой е празникът?

Ученик 5. клас:

Цветница дошла е

гиздава като момиче,
обича я всеки знае –
с цвете днес да кичи.

Учител 4. клас: Да, празникът е Цветница. С изпълнението на следващата задача ще научите повече за него.

Учител 5. клас: Ученици, да прочетем текста, за да научите повече за Цветница.

Текст: Цветница – на този ден се късат върбови клонки, от които се вият венци. Това е празник на пробуждането на природата. Празник на цветята: минзухар, теменужка, лале, камелия, невен, зюмбюл, нарцис, роза, детелина, иглика и други. Празнуват всички хора с имена на цветя. (слайд №23)

Задача 5. Открийте в текста наименованията на цветя, които са имена на хора. Запишете ги. Обърнете внимание на правописа на собствените имена. (слайд №23)

Учениците записват имената на бели листове. Показват написаното. Учителят коментира и оценява.

Учител 4. клас: Слушайте внимателно стихотворението, за да отговорите на въпроса: „Кой сезон е описан в стихотворението?“

Учителите рецитират стихотворението. (слайд №24)

Пролетна радост

Слънчо пак огря земята.
Вятърко разсмя листата.
Птичка литна в небесата.
Затанцуваха цветята.
Всичко мигом се събуди.

Пърхат нежни пеперуди.
Ромоли поточе бистро,
а небето е лъчисто.
Облаче по него плава.
Цялата земя запява
и за тебе и за мен
да е мирен, спорен ден!

Предполагам отговор: пролетта.

Учител 4. клас: Кои думи ви подсказаха отговора? Кой какво прави? Да ги прочетем! (слайд №25)

Учениците цитират от стихотворението.

Учител 4. клас: Как се наричат думите, с които изразяваме действие?

Отговор: глаголи

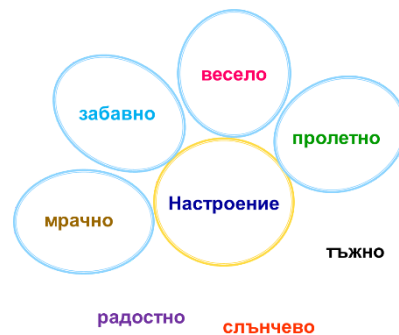
Учител 5. клас: Прочетете подчертаното изречение. Какво прави Земята? За кого го прави? Защо го прави? (слайд №26)

Ученик чете наглас изречението. Трина ученици отговарят на въпросите.

Учител 5. клас: Земята не е човешко същество, а пее. Възможно ли е това? Как се нарича придаването на човешки качества на животни и предмети?

Ученик: олицетворение (слайд №26)

Учител 4. клас: Какво е настроението? Изберете думи, с които да го изразите: забавно, весело, тъжно, радостно, мрачно, пролетно. (слайд №27)

Задача 6.

Учител 4. клас: Подчертайте тези думи в стиховете, които описват настроението. Прочетете ги. (слайд №28)

Учител 5. клас: Коя е темата на стихотворението? Прочетете заглавието, за да се досетите. (слайд №29)

Учителят коментира и оценява.

Учител 5. клас

Задача 7. Прочетете пословиците самостоятелно. Коя от тях отговаря на темата на стихотворението? (слайд №30)

Пословици:

Това, което събирате през лятото, ще намерите на масата през зимата.

Слънцето грее, слънцето свети - цялата природа е възкресена.

Идва есента и дъждът води със себе си.

Предполагам отговор: Слънцето грее, слънцето свети - цялата природа е възкресена.

Учител 5. клас: В това изречение има непозната за вас дума. Запознайте се с нейното значение. (слайд №31)

Учителят обяснява.

Слънцето грее, слънцето свети - цялата природа е възкресена.

Възкресена - прил. име, ж. р., ед. ч.

- съживена

- започва нов живот

Природата е

Природата

Учениците допълват изреченията със съответната дума.

Учителят коментира и оценява.

Учител 4. клас: А сега, ще пресъздадем традицията – боядисване на яйца, която е свързана с друг пролетен празник. (*слайд №32*)

Учител 4. клас: Пред вас има яйца и боя. Какъв е символът на цветовете на яйцата ще разберете, като прочетете изреченията от цветните листчета. (*Четат по две деца от всяка група. Изреченията са на цветни листчета пред тях.*)

Ученик: Ще взема от червената боя! Ще бъде моят пръв борак юнак.

Ученик: От синята боя ще взема и в синьо ще го оцветя – да носи в себе си мира!

Ученик: Зелената боя избирам. На пролетен пейзаж се спирам.

Ученик: А жълтата боя за мен е, ще грейне като житен клас.

Учител 4. клас: А сега ще играем с цветовете. Боядисайте по едно яйце. (*слайд №32 – песен „Великден – вече е пролет и дните чудесни“*)

Учениците боядисват едноцветни яйца. Когато са готови, учителят приканва да представят яйцата, като посочва първо ученик с червено яйце с думите: „Представи своето яйце, като прочетеш текста“. Ученикът чете текста от картонено яйце в съответния цвят.

Ученик: Аз с червена съм премяна. Здраво, румено, засмяно. Първо мене оцветяват, после здраве пожелават.

Ученик: Вижте колко съм красиво и като небето синьо.
Мир да има на земята, волно да растат децата.
Ей това ви пожелавам, себе си ви подарявам!

Ученик: Разнасям дъх на пролет, на щедрата земя.
Сърдечен поздрав и от мен за празничния светъл ден!

Ученик: Със цвят на слънце и на младост, на празника аз нося радост!Бъдете весели, игриви и с нас вий премерете сили!

Учителят коментира и оценява.

Учител: Все още не сме назвали празника, за който се боядисват яйца. Да научим кой е той.

Задача 8: Верижно четене на текст. (слайд №33)

Великден е сред най-важните празници във фолклорния календар. Наричат го празник на празниците. Празнува се винаги в неделя, но датата се мени всяка година. Празникът съвпада с пролетното събуждане на природата за нов живот.

Пригответе се за празника започват отрано – пости се, почиства се домът. В четвъртък преди Великден се боядисват яйца. Най-възрастната жена в семейството боядисва първото яйце и прави кръстен знак на челата на децата и натрива бузките им, за да са здрави и румени през цялата година. Първото боядисано яйце задължително е червено. Останалите се шарят в различни багри. В четвъртък се пекат и козунаци.

Важен ритуал на Великден, който радва децата, е раздаването на боядисани яйца и преборването с тях за здраве. Според поверията този, чието яйце е най-здарво, ще бъде най-здрав през годината.

- Кой е празникът?

Учител 5. клас: коментира и оценява.

(слайд №34) Подборно четене. Въпроси:

- Как наричат Великден?
- Кога се празнува?
- С каква промяна в природата се свързва?
- Каква е подготовката за празника?
- Каква традиция е свързана с яйцето?
- Какъв ритуал радва децата?

Учител 5. клас: коментира и оценява.

5. Заключителна ситуация

Групова работа (три групи по трима ученици – един ученик попълва един показател; една група – трима ученици, подреждат изречения в текст).

(слайд №35) **Задача 9.** Попълнете таблицата, като подберете подходящите думи: пролет, една седмица преди Великден, цветя, пеят, лазарки, вият, постят; боядисват, почистват, яйца, преборват, козунак, неделя, върбови клонки, неделята преди Великден, обикалят, венци.

Визитка на празника – 1. група

Празник	Кога?	Действия?	Символи
Лазаровден			

Визитка на празника – 2. група

Празник	Кога?	Действия?	Символи
Цветница			

Визитка на празника – 3. група

Празник	Кога?	Действия?	Символи
Великден			

4. група

Подредете изреченията в текст. Как бихте озаглавили текста?

№	Изречение
2	Малки моми, лазарки, обикалят домовете и пеят песни.
1	Лазаровден е първият пролетен празник.
7	Боядисват се яйца, първото винаги в червено.
4	От върбови клонки се вият венци за здраве.
5	Този ден е празник на цветята.
8	Пекат се козунаци.
3	Цветница е след Лазаровден в неделя.
9	На всички празници семейството е заедно и се весели.
6	Великден е празник на празниците.

Представител на всяка група прочита визитката на съответния празник.

Представител на четвъртата група прочита текста и предложеното заглавие.

Да говорим и пишем правилно!

Задача 10. Изговарят и записват наименованията на празниците. (слайд №36)

Учител 4. клас: Да назовем още веднъж празниците. Всичи заедно!

Хорово повторение на наименованията на празниците и записване на листа.

Учителят обръща внимание на правописа. Учениците ги записват: Лазаровден, Цветница, Великден.

Учител 5. клас: Нашият фолклорен урок е към края си. **За домашна работа:**

Ученици 5. клас - потърсете в интернет стихове за един от трите празника. Научете наизуст.

Ученици 4. клас: подарък цвете със стихче. Прочетете и научете наизуст.

6. Рефлексия (слай №37)

Учител 4. клас: С какво настроение си тръгвате? Подчертайте вярното за вас.

В часа работих	_____ →	активно/пасивно
В този час аз	_____ →	се изморих/не се изморих
Часът беше	_____ →	инетресен/скучен
Урокът беше	_____ →	лесен/труден

Работните листове остават за проверка при учителите. Коментар на рефлексията в следващия учебен час.

Учител 5. клас: Празниците са свързани с песни и танци. Днес и нашият празничен урок ще завърши с музикален поздрав от Надежда и Мария (народна песен «Утре е цветна Цветница»). (слайд №38)

6. Оценка за работата на класа (количествена и качествена – слайд №39)

Учител 4. клас: положителна оценка

Учител 5. клас: Когато искате, вие работите, научавате, можете. Да повторим заедно думите за успех!

Забележка: Празниците радват и обединяват всички деца. Това е водещ мотив при избора на темата и формата на откритата практика. Подробната разработка представя по-ясно концепцията за интегрираност и улеснява създаването на презентация към нея като подкрепящ елемент за учениците и за екипа от учители, както и за учители, желаещи да я ползват. Адаптирането на учебния материал е съобразено с възможностите на учениците, социалния им опит, културата и етноса (за учениците българският език не е майчин). При представяне на темата съзнателно е избегнат религиозният елемент, тъй като това би отнело от времето за допълнителни разяснения, които ще доведат до различни фокусни точки и целите няма да се постигнат в необходимата степен.

Изготвили: Марияна Ангелова, гл. учител - БЕЛ 5. клас и Дияна Янкова, ст. учител 4. клас.

